

O‘ZBEKISTON RESPUBLIKASIDA SERTIFIKATLASHTIRISH TIZIMINING AHAMIYATI

Sayifov Botirali Zokir o‘g‘li

Toshkent kimyo-texnologiyalari instituti Shahrisabz filiali talabasi

Email:bsayifov@gmail.com

Toshboboyev Shahzod

Ilmiy rahbar:

Toshkent kimyo-texnologiyalari instituti Shahrisabz filiali o‘qituvchisi

ANNOTATSIYA

Ushbu maqolada O‘zbekiston Respublikasida sertifikatlashtirish tizimlari va yangi qonun hujjatlari ishlab chiqilishi va unda amalga oshirilgan ishlar haqida ma’lumotlar beriladi.

Kalit so‘zlar: “O‘zstandart” agentligi, Vazirlar Mahkamasi, (“O‘zdavstandart”) “Mahsulot va xizmatlarni sertifikatlashtirish” Sertifikatlashtirish, Muvofiqlik bayonoti, Muvofiqlikni attestatlash.

ABSTRACT

This article provides information about the development of certification systems and new legislation in the Republic of Uzbekistan and the work carried out in it.

Keywords: Agency of “Uzstandart”, Cabinet of Ministers, (“Uzdavstandart”), Certification of products and services”, “Certification”, “Declaration of Conformity”, “Attestation of Conformity”.

Hozirgi vaqtda sertifikat degan atamani tez-tez uchratib turamiz. Bu qanday atama deb so‘rasangiz turlicha talqin olishingiz mumkin: kimdir biror malaka olganlik to‘g‘risidagi tasdiqlovchi hujjat desa, yana kimdir, mahsulotni sifati to‘g‘risidagi hujjat, ba’zi birovlar esa mahsulotni hududimizga olib kirish yoki olib ketish uchun bojxonaga ko‘rsatilishi lozim bo‘lgan hujjat deb ta’rif beradi. Qayta ishlangan Xalqaro standartlashtirish tashkilotining qo‘llanmasida “sertifikatlashtirish” atamasining faqatgina izohlari berilgan: sertifikatlashtirish umumiy atama bo‘lib, mahsulot, texnologik jarayon va xizmatlarning sertifikatlashtirishda, muvofiqlikni tasdiqlashda, uchinchi tomonning qatnashishi va unga xolisona baho berishi tushuniladi. Sifat tizimini baholash sohasidagi taraqqiyot sifat tizimini sertifikatlashtirish, tashkilotning sifatli mahsulot ishlab chiqarish imkoniyatlarini sertifikatlashtirish bo‘yicha yangi dolzarb yo‘nalishni keltirib chiqardiki, ushbu yo‘nalish bugungi kunda keng

qo'llanilib, bozor iqtisodiyotidagi raqobatbardoshlik, o'zaro savdo-sotiqning samarasi va istiqbolilik darajalarini belgilab beradigan omillardan asosiysi sifatida sahnaga chiqmoqda. Sertifikatlashtirilishi shart bo'lgan mahsulotlarni O'zbekiston Respublikasi hududidan olib chiqish tartibini Vazirlar mahkamasi belgilab beradi. Jumladan, har bir mahsulot normativ hujjatlarning talablariga muvofiq ekanligini tasdiqlash uchun u yuridik va jismoniy shaxsning tashabbusi bilan ixtiyoriy sertifikatlashtirishdan o'tkaziladi. "O'zbekiston Respublikasi Sertifikatlashtirish bo'yicha" qonunning yangi tahriri 2022-yil 7-oktyabrda ishlab chiqilgan.

Sertifikatlashtirish guvohlik berish, qayd yoki shahodat etish, ishonch bildirish ma'nolarini bildiruvchi "certifus" (lotincha) so'zidan olingan bo'lib, kerakli ishonchlilik bilan mahsulotning muayyan standartga yoki texnikaviy hujjatga muvofiqigini uchinchi, xolis va tan olingan tomon tarafidan tasdiqaydigan faoliyatni bildiradi. Sanoat korxonalarida ishlab chiqalayotgan turli xil mahsulotlar muayyan sifat ko'rsatkichlariga ega bo'lishi kerak. Sifat ko'rsatkichlari esa ma'lum, belgilangan talablarga muvofiq mos kelishi lozim. Muvofiq o'z navbatida ma'lum standartga yoki boshqa me'yoriy hujjatlarga mos kelishini talab etadi. Muvofiqlikni sertifikatlashtirish (ya'ni tasdiqlash) mumkin "Sertifikatlashtirish" tushunchasi birinchi marta Xalqaro standartlashtirish tashkiloti Kengashining sertifikatlashtirish masalalari bo'yicha maxsus qo'mitasi tomonidan ishlab chiqilib, uning "Standartlashtirish, sertifikatlashtirish va sinov laboratoriyalarining akkreditlash sohalaridagi asosiy atamalari va ularning qoidalari" qo'llanmasiga kiritilgan. Muvofiqlik atamasi mahsulot, jarayon, xizmatga belgilangan barcha talablarga rioya qilishni o'z tarkibiga oladi. Bunda muvofiqlikni uchta ko'inishi-muvofiqlik bayonoti, muvofiqlikni attestatlash, muvofiqlikni sertifikatlashtirish belgilaydi. **Muvofiqlik bayonoti** deb, yetkazib beruvchining mahsulot, jarayon va xizmatlarning aniq bir standartga yoki boshqa me'yoriy hujjatga to'la-to'kis muvofiqlik haqida butun ma'suliyatni o'z ustiga olganligini bayon etishiga aytiladi. **Muvofiqlikni attestatlash** – uchinchi tomon tarafidan "sinov laboratoriyasining bayonoti" tushunilib, ma'lum namuna mahsulotga bo'lgan talablarni belgilovchi ma'lum standartlar yoki boshqa hujjatlar bilan muvofiq ekanligini bayon etishiga aytiladi.

O'zbekiston Respublikasining milliy standartlashtirish tizimini quyidagilar tashkil etadi:

●O'zbekiston Respublikasi Investitsiyalar va Tashqi Savdo Vazirligi huzuridagi O'zbekiston Texnik Jihatdan Tartibga Solish Agentligi (bundan buyon matnda O'zbekiston texnik jihatdan tartibga solish agentligi deb yuritiladi)

- Standartlashtirish bo'yicha milliy organ;
- Davlat va xo'jalik boshqaruvi organlari;
- Standartlashtirish bo'yicha texnik qo'mitalar.

Standartlar ixtiyoriy ravishda qo'llaniladi, bundan O'zbekiston Respublikasining normativ-huquqiy hujjatlaridagi standart talablariga majburiy ravishda rioya etilishiga oid havolalar ko'rsatilgan hollar mustasno (standartning majburiy talabi). Standartlar mahsulotni ishlab chiqish, loyihalashtirish, ishlab chiqarish, saqlash, sinash, tekshirish va o'lchash, mahsulotning namunalarini olish bosqichlarida, atamalarga, ramzlarga, o'rovlarga, tamg'alashga yoki etiketkalariga hamda ularni tushirishga, mahsulotning ishlashiga (uni qo'llashga, undan foydalanishga), uni tashishga, realizatsiya va utilizatsiya qilishga (qayta ishlashga) nisbatan, boshqa standartlashtirish obyektlariga nisbatan ishlarni bajarish, xizmatlar ko'rsatish chog'ida qo'llanilishi mumkin. Xalqaro (mintaqaviy) standartlar va xorijiy mamlakatlarning standartlari quyidagi hollarda qo'llaniladi:

- O'zbekiston Respublikasining standartlashtirish bo'yicha xalqaro va mintaqaviy tashkilotlarga a'zligida;
- Standartlashtirish sohasidagi hamkorlik to'g'risida O'zbekiston Respublikasining xalqaro shartnomalari mavjud bo'lganda;
- Standartlashtirish bo'yicha milliy organ va xalqaro, mintaqaviy, chet el tashkiloti o'rtasida standartlashtirish sohasidagi hamkorlik to'g'risida bitim mavjud bo'lganda;
- Xalqaro (mintaqaviy) standartlarni va xorijiy mamlakatlarning standartlarini qo'llash chog'ida standartlashtirish organlari bilan tuzilgan shartnomalarga rioya etilganda.

Standartlashtirishga doir hujjatlarni jismoniy va yuridik shaxslar tomonidan qo'llash mualliflik huquqlariga rioya etilgan holda amalga oshiriladi. Standartlardan O'zbekiston Respublikasining texnik reglamentlarini ishlab chiqish uchun asos sifatida foydalanilishi mumkin. Texnik reglamentlarning talablarini bajarish va mahsulotning texnik reglamentlar talablariga muvofiqligini tanlovga oid qism bo'yicha ixtiyoriy ravishda baholash uchun o'zaro aloqador bo'lgan standartlar qo'llaniladi. Ishlab chiqaruvchi va (yoki) ijrochi uchun u mahsulotning mazkur standartga muvofiqligini e'lon qilganda standart talablari bajarilishi shart, shu jumladan mahsulot belgisi tamg'alashda, foydalanishga oid hujjatlarda yoki boshqa hujjatlarda, shartnomalarda, reklamada, axborot resurslarida va axborot taqdim etishning boshqa shakllarida qo'llanilgan taqdirda ushbu talablar bajarilishi shart. Standartlarda mahsulotga oid takrorlanuvchi talablarni qo'llashga yo'l qo'yilmaydi. Quyidagi standartlarni qabul qilishga yo'l qo'yilmaydi:

- Umummajburiy xususiyatga ega bo'lgan normalarni o'z ichiga olgan, fuqarolarning huquqlariga, erkinliklariga va qonuniy manfaatlariga daxldor bo'lgan standartlarni;
- O'zbekiston Respublikasining amaldagi normativ-huquqiy hujjatlariga va texnik reglamentlarga zid bo'lgan standartlarni;

-Mahsulotning erkin muomalada bo'lishiga to'siqlar yaratadigan, bozor raqobatini bartaraf etishga va cheklashga qaratilgan standartlarni.

Standartlashtirish O'zbekiston Respublikasi hududida va chet mamlakatlarida xizmat sifati, xavfsizligi va raqobatbardoshligini oshirishda muhim ahamiyat kasb etadi hamda standartlashtirish O'zbekiston Respublikasi Iqtisodiyotini maksimalikka olib chiqadi. Standartlashtirishda mahsulotni yaratish, ishlab chiqarish va yetkazib berish shartnomasiga kiritilgan va qonun hujjatlarida nazarda tutilgan boshqa talablar ham berilgan. Shu bilan birgalikda iste'molchilar huquqlarini himoya qiladi va sertifikatlangan mahsulot xalqaro darajadagi minimal sifatlarga mosligini kafolatlaydi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO'YXATI: (REFERENCES)

1. A.A. Qurbanov "Metrologiya standartlashtirish va sertifikatlashtirish"
2. P.R. Ismatullayev, B.M. Axmedov, P.M. Matyakubova, G'.X. Xamroqulov Sh.A. Turdiyev "Sifat menejmenti tizimi va uni sertifikatlashtirish"
3. В.Л. Гуревич, С.В. Ляльков, О.И. Минченко., "МЕЖДУНАРОДНАЯ СТАНДАРТИЗАЦИЯ" МИНСК 2002
4. Shaozimova U.X. "METROLOGIYA VA STANDARTLASHTIRISH" TOSHKENT 2019
5. www.ziyonet.uz
6. www.booksite.ru